

AMICUS CURIAE

KOHTU SÕBER

3 (NOVEMBER) 2005

HEA LUGEJA,

Mõte kohtuhaldustalituse oma infolehst küpses kaua, enne kui teoks sai. Me ei olnud päris kindlad, kas taoline infokanal on ikka vajalik, ehk teisisõnu, kas see pakub kohtusüsteemis töötavale inimesele huvi. "Amicus Curiae" esimese kahe numbriga järel laekunud tagasiside nii kohtunikelt kui kohtuametnikelt annab tunnistust sellest, et meie kahtlused osutusid asjatuks.

Seekordne "Amicus Curiae" number heidab valgust kohtuhaldustalituse tähtsamatele tegemistele enne 1. jaanuari 2006.

See kuupäev on terve kohtusüsteemi jaoks tähtis mitmest aspektist: esiteks, jõustub uus tsiviilkohtumenetluse seadustik, teiseks,

jõustub kohtute seaduse muudatus kohtute tööpiirkondade muutmiseks, ning kolmandaks, rakendub kohtuinfosüsteem ehk KIS. Need kolm märksõna tähistavad ka kohtuhaldustalituse olulisemaid ülesandeid nii enne kui ka pärast 1. jaanuari 2006.

Kohtuhaldustalituse panus tsiviilkohtumenetluse rakendamisse seisneb rakendusaktide väljatöötamises. Lisaks mitmetele määrustele tuleb välja töötada ka maksekäsmenetluses kasutatavad blanketid, - see on töö, mille tegemise on kaasatud ka eksperdid kohtusüsteemist.

"Amicus Curiae" kesken- dub seekord kahele ülejäänud märksõnale: KIS ja tööpiirkonnad. Käsitleme

lähemalt uue kohtuinfosüsteemiga seotud küsimusi: tutvustame KISi tähtsamaid funktsionaalsusi, ehk teisisõnu seda, mida uus infosüsteem teha võimaldab. Kohtuhaldustalituse analüütikud selgitavad KISi olemust ning sõna saavad ka tulevased KISi alaste koolituste läbiviijad.

Tööpiirkondade teema raames käsitleme kohtu- esimeeste ametissenimetamist ja soorituskokkulepete sõlmimist kohtudirektori- ritega.

Lisaks on selles numbris artikkel kohtu töökorralduse analüüsist, mida kohtuhaldustalitus tegi Narva Linnakohtus ja Tallinna Linnakohtus.

Head lugemist!

SELLES NUMBRIS:

KIS: ROHKEM VÕIMALUSI	1
MIS ON KIS?	2
KISi FUNKTSIOONID	6
KISi ALASEST KOOLITUSEST	6
KOHTUESIMEHED NIMETATUD	9
SOORITUS- KOKKULEPPED	9
TÖÖKORRALDUSE ANALÜÜS	11
UUED KOHTUNIKUD	12

KIS: ROHKEM VÕIMALUSI

Toomas-Hendrik Ilves on öelnud, et Eesti rahvas on nii väike, et tema eest peakski masinad töö ära tegema.

Arvan, et tal on õigus. Kahtlemata ei saa masinad teha inimese eest kogu tööd justitsüsteemis – liiatigi vastu võtta otsuseid ja kaaluda inimlikke ning juriidilisi väärtusi. Küll aga saavad masinad

teha tehnilist tööd ja anda inimesele vabaduse tegelemiseks sisuliste asjadega.

Usun, et kohtute infosüsteem (KIS) loob uusi võimalusi kohtusüsteemile tervikuna, ja eriti kohtutöötajatele.

Infosüsteemi kasutuselevõtu eesmärk on lihtsustada ja kergendada kohtute tööd. Kui vaa-

data teiste riigiasutuste arenguid, siis tundub kohatu küsida, miks me seda teeme. Küsima peaks hoopis: mis oleks need põhjused, miks me ei peaks seda tegema? Meie igatahes loodame, et seeläbi kohtu töö pareneb, kuna saab hakata oma ressursse paremini kasutama.

Ühtne infosüsteem vä-

Rein Lang

INFOSÜSTEEMI
KASUTUSELEVÖTU
EESMÄRK ON
LIHTSUSTADA JA
KERGENDADA
KOHTUTE TÖÖD.

... algus lk 1

hendab topelttööd: kõik on leitav ühest kohast. Peamine kasu kohtutele seisneb aga lihtsustatud dokumenditöötuses.

Pikas perspektiivis võib lisaks muudele teguritele ka tänu infosüsteemile muutuda kohtute töökordalus ja kohtutöötajate struktuur kohtu siseselt.

Tean, et iga algus raske, alati on kahtlejaid ja skeptikuid. Tihtipeale on skeptitsism mõistetav varasemate sarnaste katsetuste äpardumise tõttu.

Tuleb tunnistada, et minevik ei ole julgustav - kohtute infosüsteemiga on Justiitsministeeriumis tegeletud vähemalt 10 aastat, st 1995 aastast saadik. Esimesest sisselülitatud kohtuvõimu arvu-

tist Tartu Ringkonnakohtu tualetis on möödunud veelgi rohkem aastaid. Ometi ei ole senini valminud ühtegi terviklikku infosüsteemi hoolimata paljudest katsetustest.

Loodame, et oleme suutnud õppida tehtud vigadest ning kujundanud KISI rakendusorganisatsiooni selliseks, et kohtutel oleks võimalikult lihtne muutustega kaasa tulla.

Kuid lõppkokkuvõttes sõltub uue süsteemi kasutuselevõtu sujuvus ikkagi iga kohtutöötaja ja kohtuniku panusest ning mõistvast suhtumisest.

Infosüsteemi arendajad on näinud palju vaeva infosüsteemi muutmisel võimalikult kasutajasõbralikuks. Enamus süsteemi

arendamisega seotud inimestest on sisulise kohtutöö kogemusega.

Ometi ei ole infosüsteem veel kaugeltki valmis. KIS on avatud süsteem ja töö selle parendamisega ning uute rakenduste loomisega käib edasi.

KISI esimene versioon on vundament, millele saab ehitada järjest uusi ja rohkem võimalusi. Neist eraldi mainiksin Riigikohtu liitumist KISiga, millel on ka sümbolne tähendus demonstree- rimaks meie kohtuvõimu ühtsust ning võimet koostööd teha.

Rein Lang

Justiitsminister

MIS ON KIS?

KIS—see on lühend sõnast “kohtuinfosüsteem” ning tähistab ühtset infosüsteemi, mis alates 1. jaanuarist 2006 võetakse kasutusele esimese ja teise astme kohtutes.

Praeguse kohtustatistika ja kohtulahendite andmekogu (KOLA) sulgemine ning uue kohtute infosüsteemi kasutuselevõtt 2006. aastast puudutab kõikide kohtute töötajaid.

Novembris ja detsembris toimub tulevaste KISI kasutajate ulatuslik koolitus, et uue süsteemi rakendamine läheks lihtsamalt. Siiski on üht-teist kasulik teada juba enne

koolitusi; seda eesmärki teenibki alljärgnev lühi-ülevaade.

1. Kohus ja kohtumaja

Seoses kohtute tööpiirkondade ühendamisega on Eestis alates 1. jaanuarist neli maakohut (Harju Maakohus, Pärnu Maakohus, Viru Maakohus ja Tartu Maakohus) senise kuueteistkümneme asemel ning kaks halduskohut (Tartu Halduskohus ja Tallinna Halduskohus) senise nelja asemel. Ringkonnakohtute arv jääb samaks. Seega on kohtuasutusi kokku üheksa.

Kohtuinfosüsteemi raames on aga väikseimaks toimimisüksuseks kohtumaja. Nii arvestus saabunud asjade kohta kui ka statistika kogumine toimub kohtumaja põhiselt. Ühe tööpiirkonna statistika tegemine käib niisiis selle piirkonna kohtumajade statistiliste näitajate summeerimise teel. Iga kohtumaja osas on KISis info selle kohta, mis liiki asju selles kohtumajas lahendatakse.

2. Kasutaja

„Kasutaja“ KISI mõistes on see isik, kellele on an-

Karl Laas

tud kasutajanime ja parooli näol juurdepääs süsteemile. Erinevatel kasutajatel on erinevad õigused. Millised on iga kasutaja õigused ja kui suur on nende õiguste ulatus, sõltub kasutaja ametikohast ja tööülesannetest. KIS lähtub sellest, et inimeste tööülesanded on erinevad nii töötajate gruppide (kohtunikud, konsultandid, kantseleitöötajad jne) kaupa kui ka kohtuastmete lõikes ning sellest tule-

valt on erinevad ka kasutajaõigused (õigus andmeid vaadata, õigus andmeid muuta jne). KISis on määratletud järgnevad kasutajarollid: kohtumaja esimees, kohtunik, kantselei juhataja, kantseleitöötaja, sekretär ja konsultant.

Reeglina on kasutaja õigused seotud vaid oma kohtumaja kohtuasjadega (näiteks ei ole Harju Maa-kohtu sekretäril võimalik

lisada dokumente Tartu Halduskohtu asjadesse). Kasutaja õigusi saab vajadusel ka muuta või täiendada. KIS säilitab alati märke selle kohta, kes kelle nimel mingi toiming või operatsiooni sooritas.

Üldjuhul on kasutajatel õigused vaid oma menetlusgrupi kohtuasjades, kuid näiteks kantselei

töötajate õigused laienevad kõikidele oma maja

KIS LÄHTUB SELLEST, ET INIMESTE TÖÖÜLESANDED ON ERINEVAD NII TÖÖTAJATE GRUPPIDE KAUPA KUI KA KOHTUASTMETE LÕIKES

kohtuasja detailvorm KISis

kohtuasjadele, mis läbi saab kantseleitöötaja näiteks saata menetlusdokumente teisele kohtule ja neid eelnevalt registreerida.

nimenetlus ja kassatsioonimenetlus. Kohtuasi KISi tähenduses on aga ikkagi üks üksus ning asja number ja pealkiri kohtumenetluse käigus ei muutu.

Nii näiteks kui kohtuasjas „A hagi B vastu 1000 krooni väljamõistmiseks” on esimene menetlus esimese astme kohtus, selle menetluse kestel peetakse ringkonnakohtus määrus-

3. Kohtuasi

Kohtuasi KISis tähistab ühte konkreetset asja, milles on kohtusse pööratud. KISis võib ühe kohtuasja sees olla mitu erinevat **menetlust** – esimese astme menetlus ning selle keskel määruskaebuse menetlus, apellatsioon-

Lühend	Nimetus
I a men	I astme menetlus
II a men	II astme menetlus
ap men	Apellatsioonimenetlus
II a mk men	II astme määruskaebusmenetlus
III a men	III astme menetlus

Menetlusliigid KISis

... algus lk 2

kaebemenetlus, pärast esimese astme otsust apellatsioonimenetlus ning esimene aste vaatab asja uuesti läbi uues menetluses, siis sellisel juhul on ühes kohtuasjas peetud neli menetlust, kuid kohtuasja nimetus ja number jäävad KISis kõikides menetlustes muutumatuks.

Menetlusi eristatakse üksteisest nende alguskuupäeva ja menetleva kohtu alusel, samuti selle alusel, milline protsessiosaline ja millisel alusel järgmisesse kohtuastmesse pöördus.

Kõik menetlused ei ole nähtavad igale kasutajale;

erinevad kasutajad näevad süsteemi üldjuhul selles ulatuses, mis on nende töö tegemiseks vajalik. Ühes kohtus kohtuasjade lahendamise tehniliste ja juriidiliste küsimustega tegelevad töötajad võib jagada kahte gruppi: kohtunik koos teda abistavate ametnikega ning kantseleiametnikud. Kantseleiametnikel on teatud kasutajaõigused kõikides oma kohtumaja menetlustes.

Kohtuasjade numbrid antakse KISis kõikidele kohtuasjadele järjest, st vastavalt nende esmare-

gistreerimisele ükskõik millises kohtus. Number moodustub järgmiselt: X-YY-ZZZZZ, kusjuures X on menetlusliigi tunnus, YY tähistab kahekohalist aastaarvu ja ZZZZZ tähistab kohtuasja järjekorranumbrit vastavas menetluses vastaval aastal. Kohtu kood kohtuasja numbris ei kajastu. Seega number 2-06-178 tähendab 2006. aastal saabunud 178-ndat tsiviilasja ning teist samasuguse numbriga kohtuasja ei saa Eestis olla.

KISI
RAKENDUMISEST
ALATES EI SAA
EESTIS OLLA
KAHTE
SAMASUGUSE
NUMBRIGA
KOHTUASJA

Kohtuasja number	Seletus
<u>2</u> -06-145	Menetlusliigi tähis: 1 – kriminaalkohtumenetlus, 2 – tsiviilkohtumenetlus, 3 – halduskohtumenetlus, 4 – väärteomenetlus.
2- <u>06</u> -145	Asja alustamise aasta
2-06- <u>145</u>	Asja järjekorranumber
2-06-145/ <u>1</u>	Menetlust alustava dokumendi number. Kõik asjas protsessiosaliste või kohtu poolt moodustatud dokumendid saavad enesele järjekorranumbri. Numbrid antakse järjest hoolimata sellest, millise kohtu menetluses dokument registreeriti või loodi.
2-06-145/ <u>12</u>	Menetluse kestel loodud dokumendi number

Numbriformaat KIS-is

4. Asjade jagamine

KIS annab kaks võimalust kohtuasjade jagamiseks – 1) automaatne jagamine ja 2) kohtuniku määramine kasutaja poolt (nn käsitsi jagamine). KISis täidetakse iga kohtuniku kohta spetsiaalne profiil,

milles märgitakse, milliseid asju ja kui suure koormusega antud kohtunik lahendab. Kui jagamine toimub automaatselt, siis saab asja see kohtunik, kes sai sama liiki asja võimalikult kauem aega tagasi. Käsitsi jagamine

toimub lihtsalt, menetleva kohtuniku märkimise teel.

Asju on võimalik ka ümber jagada sel teel, et automaatset jagamist korraldatakse, või määrab kasutaja ise menetleva kohtuniku. Ümberjagamiste puhul tuleb märkida

üंबरjagamise põhjus. Automaatselt jagamisest on võimalik välistada kohtunik, kes on koolitusel, haige või puhkusel.

5. Menetlusgrupp

Menetlusgrupp KISis on kohtunikust, konsultandist ja sekretärist koosnev „meeskond“, kes tegeleb ühe kohtuasja lahendamisega. Menetlusgrupp annab võimaluse suunata kohtu töövoogusid.

Näiteks on KISis kohtuasi automaatselt jagamise teel antud lahendamiseks kohtunik Tammele. Kohe seejärel näevad ka kohtunik Tammega koos töötavad sekretär Lepp ja konsultant Haab, et nende menetlusgrupile on saabunud uus kohtuasi ning nad saavad kohe hakata selle kohtuasjaga tööd tegema.

Mõne kohtuasja menetlemiseks on võimalik tulevalt vajadusest menetlusgrupi koosseisu muuta – liikmeid kõrvaldada või lisada. Konfidentsiaalsete asjade (nt riigisaladusega seotud asjad, lapsendamine) puhul aga tuleb menetlusgrupp alati eraldi moodustada.

Ühel kohtunikul võib olla ka mitu erinevat menetlusgrupp – üks näiteks kriminaalasjade jaoks ja teine tsiviilasjade lahendamiseks.

6. Dokumentide registreerimine

Alates KISi kasutuselevõtust tuleb KISis registreerida kõik kohtulahendid ja nende lahendite peale esitatud kaebused. Kaebuste põhjal on võimalik luua vastavalt uut menetlust apellatsioon- või kassatsioonistmes.

01.01.2006 rakendub KISi versioonis on kohtuasja juurde võimalik märkida infot sissetulnud kirjade kohta ning salvestada kohtule elektrooniliselt esitatud dokumente.

Tulevikus võimaldab KIS avalikustada ka kohtute dokumendiregistri ning siis tuleb kõik kohtute kirjad KISis registreerida.

7. Jõustumine ja avalikustamine

Kohtulahendi jõustumist puudutav info on KISis oluliselt täpsem kui KOLAs. KISis on võimalik näha lahendi jõustumist puudutavat teavet arvates lahendi kuupäevast kuni vaatamise kuupäevani.

Samuti on võimalik näha, milliste teiste lahenditega on lahend seotud (näiteks kas antud lahend tühistab mõne teise lahendi). Jõustumise jälgimiseks ja kohtu tarbeks tuleb KISi üles laadida määrused ja otsused sellisel kujul nagu need kohtuniku poolt allkirjastatakse – see või-

maldab hiljem ka teistel kasutajatel nimetatud lahendeid vaadata.

KIS võimaldab avalikustada vaid jõustunud või osaliselt jõustunud/osaliselt tühistatud lahendeid. Kui kohtulahend või selle osa kuulub avalikustamisele, eemaldab kohtutöötaja lahendi avalikustatavast versioonist isikuandmed või muud avalikustamisele mittekuuluvad andmed vastavalt kohtuniku ettekirjutustele.

Avalikustamine toimub spetsiaalsete ekraanivormide täitmise kaudu. Selleks tuleb lahendid esialgu käsitsi viia avaldatavale kujule ja seejärel määrata avaldamise aeg.

Avalikustatavad lahendid on kättesaadavad internetist sarnaselt KOLA süsteemile. KISi kasutajal on võimalik näha ka avalikustamise ajalugu – milliseid versioone lahendist millal on avalikustatud.

Karl Laas

Kohtuhaldustalituse analüütik

Heidi Rajamäe

Kohtuhaldustalituse analüütik

Heidi Rajamäe

KISI TÄHTSAMAD FUNKTSIOONID

01.01.05 rakenduv versioonis :

1. kasutajate profiilide määramine
2. kohtuasja loomine, järgnevate menetluste loomine
3. apellatsioonistmes alustatava kohtuasja loomine
4. kohtuasja liigi määramine, kriminaalmenetluses süüdistuse kvalifikatsiooni sisestamine
5. menetleja määramine
6. menetluse osaliste ja nende kontaktide sisestamine, andmete uuestikasutamine
7. dokumendi lisamine
8. lahendi jõustamine ja avalikustamine, lahendi kuulutamise aja avalikustamine
9. kohtuasja eraldamine ja liitmine
10. kohtuasja suunamine
11. sündmuste registreerimine
12. sissetuleva menetlusposti registreerimine
13. tähtsamad otsinguvormid

Arendustöö käigus lisanduvad:

1. Kohtulahendi genereerimine KISis, avalikustatava versiooni genereerimine
2. Kohtuistungis registreerimine, selle info ja kohtukutsete loomine
3. Kirjade komplekteerimine
4. Kantseleist kirjade väljasaatmine
5. Lahendi otsing
6. Kohtuasjade sidumine

Rein Lang:

“KIS on avatud süsteem ja töö selle parendamisega ning uute rakenduste loomisega käib edasi.”

KISI ALANE KOOLITUS

Novembris ja detsembris toimuvad Eesti eri paikades KISI kasutajate koolitused. Alljärgnevalt sellest, kuidas on koolituste ettevalmistamine toimunud ning mida arvavad KIS-ist ja koolituse ettevalmistamisest tulevased koolitajad ise.

1. Kes hakkavad läbi viima KISI alaseid koolitusi?

Külli Luha, kohtuhaldustalituse referent:

“KISI koolitajate süsteemi ülesehitamist alustati kevadel, kui kõiki kohtuametnikke informeeriti võimalusest kandideerida kohtuinfosüsteemi testijaks-koolitajaks. 25 kohale laekus 75 avaldust ning kandidaatide selekteerimine toimus läbi dokumendivooru ja piirkondlike vestlusvoorude. Kandidaadid olid erineva tausta ja töökogemusega, - oli nii kohtunikukandidaate kui kantseleiametnikke. Testijate-koolitajate valimisel arvestati kandidaadi

varasemat töökogemust ja erinevate arvutiprogrammide kasutamise oskust ning esinemisoskust.”

Jaana Sahl, Tallinna Linnakohtu konsultant, tulevane koolitaja: “Põhimõtteliselt saavad koolitajateks kõik need kohtuametnikud, kes on viinud läbi ka KIS-i testimise. Need on need inimesed, kes peale programmi igapäevase tegelemise on saanud võimaluse tutvuda KIS-i töö põhimõtetega ja testida KIS-i funktsionaalsust. Oluline oleks ilmselt siinkohal ära märkida, et kõik - nii testijad kui ka koolitajad - on kohtuametnikud, kes ka ise peavad tulevikus KIS-i igapäeva-

selt oma töös kasutama hakkama.”

Irina Meremaa, Viljandi Maakohtu konsultant-istungisekretär, tulevane koolitaja: “Ma ei tea millest lähtusid meie meeskonna komplekteerijad, kuid tunnistan, et see on neil väga hästi välja tulnud. Meie seas on väga mitmekülgeid fantastilisi inimesi, rõhutan just „inimesi“. Leian, et nad kõik on ka väga tublid koolitajad.”

2. Milline on KISI tulevaste koolitajate ettevalmistus?

Signe Haug, kohtuhaldustalituse analüütik:

Külli Luha

„Peatselt lõpulejõudvat etappi saab nimetada koolitajate koolituseks. Alustati mitmepäevase teooriakoolitusega, mille käigus tutvustati KISI aluspõhimõtteid ja olemust. Teooriale järgnes praktiline osa, mis tähendas, et koolitatavad istusid juba ise arvutite taga ja said katsetada, kuidas KISI toimib ning muuhulgas lahendasid ka koduseid ülesandeid. Lektorid „koolitajate koolitustel“ on peamiselt Villem Lapimaa ja mina ise, samuti Heidi Rajamäe. Villem Lapimaa on KISI kohta koostanud ka mahuka koolitusmaterjali, mis pidevalt täieneb. 8.-9.- novembril toimuv koolitussessioon oli järjekorras juba seitsmes ning sellega jõudis koolituse esimene etapp ka lõpule. 14. novembrist alates läheb lahti juba ulatuslikum koolitusfaas, nõsaaiklikoolitus, mille käigus tutvustavad praegused koolitatavad KISI-i oma kolleegidele-töökaaslastele kohtutes. Koolitussessioonid hakkavad toimuma Tallinnas, Tartus, Jõhvis ja Pärnus.”

Irina Meremaa: „Ettevalmistus on olnud tugev. Alguses, kui meile pikalt teooriat selgitati, siis tundus küll, et jutt jutuks, - näidake millega olete hakkama saanud. Ent kui hakkasime juba ise KISI testima, siis hakkas tekkima ka selgem ettekujutus KISI-ist. Ning muidugi tekkis hulgaliselt küsimusi, mis näitab,

et testiti huviga ja asja võeti südamega. Kui ma ise testimisega jänni jäin, olin järjekordsele koolitusele minnes mõneti negatiivselt meelestatud; KISI meeskond aga suutis vastata kõikidele minu küsimustele ja lükata ümber kõik minu kahtlused ning ma tulin jälle täis optimismi koju tagasi.“

Jaana Sahl: „Toimunud koolitustel on tutvustatud KISI-i nii teoorias kui ka praktikas, ühe koolituse teemaks oli täiskasvanute koolitamine. Kõik tulevased koolitajad saavad ise KISI-i testida ning seega saavad nad hea ülevaate sellest, mida KIS endast kujutab ja kuidas seda kohtu igapäevatoos kasutada saab.“

3. Olete tegelenud infosüsteemi testimisega. Millised on teie esamuljed infosüsteemist?

Irina Meremaa: „Leian, et KIS on väga hea. Meie kohtutes on ammu vaja süsteemi, mis ühtlustaks kohtute tööd. KIS annab selleks väga hea võimaluse. Esmamuljed? Jah, raske isegi öelda, kuna kõik ei ole veel valmis. Ei ole ju saanud veel testida nii, et kogu süsteem toimiks algusest lõpuni ilma tõrgeteta, nii et üldmulje on hetkel veel veidi katkendlik. Aga tüki kaupa võttes on asjal küll jumet.“

Jaana Sahl: „Kuna testimisega paralleelselt on toimunud ka arendustöö,

on esimene mulje mõneti poolik. Oleks ehk tahtnud testimise ajal testida programmi, mis on täiesti valmis ja töötab ilma tõrgeteta. Üsna keeruline on süsteemi testida ja samal ajal ka hinnangut anda, kui puudub nõ tervikpilt. Aga loodetavasti saab koolituste ajaks programm täiesti valmis ja mul õnnestub enne koolitamist lõpptulemusega tutvuda.“

4. Kas teie hinnangul arvestab KIS reaalseid kohtutöö vajadusi?

Jaana Sahl: „Põhimõtteliselt on KIS-is, nagu igas süsteemis, teatavaid vigu, – on asju, mis on head, aga on ka asju, mis võiksid olla paremad. Eks iga kasutaja hinnang selle kohta, mis on hea ja mis halb, tuleneb suuresti ka selle konkreetse kasutaja arusaamadest. Juhul, kui KIS hakkab toimima nii nagu ta peaks toimima, on ta kohtusüsteemile vastuvõetav. Kuigi julgen arvata, et esialgu KIS-i kasutuselevõtt ilmselt kohtu tööd siiski ei lihtsusta, sest esiteks on tegemist esialgse variandiga, mis võib vajada täiendusi ja muudatusi ka tulevikus. Ja teiseks: võtab aega, kuni ametnikud harjuvad KISI-i kasutama.“

Irina Meremaa: „Ei oskagi sellele küsimusele üheselt vastata. Paljudel kohtutel läheb küll töö lihtsamaks. Meie kohtu kohta ma ei julge seda väita, vähemalt esialgu, kuna alguses on topeeltööd. Kuid

Signe Haug

Jaana Sahl

... algus lk 6

arvan, et kui tõesti süsteem hakkab toimima ja inimesed sellega lõpuks harjuvad, siis peaks see tööd lihtsustama, sest KISi tegemisel tõepoolest on arvestatud kohtutöö vajadusi, isegi kui alguses tundub mõni koht toores.“

IRINA MEREMAA:
“OOTAN, ET
KOHTUTÖÖTAJAD
OLEKS
UUENDUSTELE
AVATUD.”

5. Millised on teie kui koolitajate ootused ja hirmud seoses eelseisvate saalikoolitustega?

Irina Meremaa: „Ootan, et KIS saaks saalikoolituse ajaks nii valmis, et koolitusel ei peaks tegelema küsimustega, miks mingi toiming esialgu ei õnnestu. Veel ootan, et kohtutöötajad siiski oleks uuendustele avatud ja unustaksid selle pessimismi, mis on siiani käi-

lustatud programmidega tekkinud. Suurim hirm on, et minu ootused ei täitu. Mina püüan teha kõik selleks, et see esimene koolitus, kus me tutvustame inimestele KISi, ei ehmataks kedagi ära ja sisendaks neile sama optimismi, mis minus endas on. Kuid selleks peab minu õpetatav süsteem olema muidugi väga hea, ning selle pidev täiendamine ja parandamine ei tohiks jääda pelgaks lubaduseks.“

Jaana Sahn: „Ootaksin koolitusele avatud inimesi, kes kohe esimesel hetkel ei ütleks: „EI! MITTE IIAL!“ Ma usun, et kõigil koolitatavatel tekib KIS-ist oma mulje ja arusaam, aga selleks, et see oleks võimalikult adekvaatne, tuleks tulla kooli-

tusele avatud meelega – lihtsalt tulla ja tutvuda KISiga. Koolitusega seotud hirmud on pigem seotud avaliku esinemisega: kas ma saan hakka- ma, äkki hakkab koge- ma jms. Samas räägiti meile viimasel koolitusel, mis puudutas täiskasva- nute koolitamist, et ka kogenud koolitajad lähe- vad esimesel korral uue grupi ette teatava hirmu- ga; seega on need kartu- sed täiesti normaalsed. Siinkohal meenus üks ütlus: „Kui sind sügavas- se vette visatakse, on kaks võimalust – kas õpid ujuma või upud ära“. Kuna mul varasem koolituskogemus puu- dub, siis käib see minu kohta eriti hästi ja annan endast parima, et õppida ujuma!“

KISi koolitajate koolitus Harju Maakohtus 08.11.05

KOHTUESIMEHED NIMETATUD

7. novembril allkirjastas justiitsminister Rein Lang käskkirjad, millega nimetas alates 01. jaanuarist ametisse ühendatud piirkondadega kohtute esimehed:

Harju Maakohtu esimees: Helve Särğava;

Tartu Maakohtu esimees:

Donald Kiidjäv;

Pärnu Maakohtu esimees:

Rubo Kikerpill;

Viru Maakohtu esimees:

Pavel Gontšarov,

Tartu Halduskohtu esimees:

Tamara Hristoforova.

Sellega lõppes protsess, mis sai alguse 31. augustil,

kui Justiitsministeerium avas veebiküsitluse vormid kandidaatide ja nende toetuse selgitamiseks.

Pärast kandidaatide ringi selgumist oli kandidaatidel võimalus avaldada mõtteid seoses tulevase tööga nii kolleegidele kui otsustajatele ministeeriumis ja kohtute haldamise nõukojas.

Oktoobri lõpus toimusid kohtute üldkogud, kus Donald Kiidjäv pälvis 88,6 % oma tulevaste kolleegide toetusest, Rubo Kikerpill 77,3 %, Tamara Hristoforova 66,7 %, Helve Särğava 65,2 % ja Pavel Gontšarov 46,7 %.

Kohtute haldamise nõukojas ja 4. novembri istungil said kõik justiitsministri esitatud kandidaadid ühehäälse toetuse.

Justiitsministeerium soovib tulevastele kohtuesimeestele edu ja jaksu tööpiirkondade ühendamise reformi ettevalmistamisel ning sujuva õigusemõistmise kindlustamisel. Loodame omalt poolt tulevikus ka head omavahelist koostööd.

Margus Sarapuu

Kohtute asekanstler

Margus Sarapuu

SOORITUSKOKKULEPPED KOHTUDIREKTORITEGA

1. jaanuaril 2006 jõustuv kohtute seaduse muudatuse seadus (RT I 2005, 39, 308) tühistab senised kohtute haldusdirektorite teenistusvolitused.

Selleks, et kohtud ilma majandus- ja haldusjuhita ei jääks, kuulutas Justiitsministeerium käesoleva aasta juunikuus välja konkursi kohtudirektori ametikoha täitmiseks Harju, Viru ja Pärnu maakohtutesse ning Tartu ja Tallinna ringkonna kohtutesse.

Konkursile laekus kokku 53 avaldust, osa avaldajaid kandideeris mitmele kohale. Suurim oli konkurs Tartu Ringkonna kohtusse - 13 inimest ja väikseim Viru Maakohtusse - 9 inimest.

Puudulike dokumentide või esitatud tingimustele mittevastamise tõttu ei kõrvaldatud konkursilt kedagi ja komisjoniliikmed lugesid läbi 53 esseed teemadel „Mis eris-

tab kohtudirektorit haldusdirektorist“ või „Kohtuasutuse juhtimise erinevused ja sarnasused võrreldes teise avaliku või erasektori asutusega“.

Kohtudirektoriks pürgis väga erineva eelneva töö- ja juhtimiskogemusega inimesi, mistõttu oli esitatud esseede tase väga erinev, rangest finantsanalüüsist kuni muinasjutulaadse kirjandusteoseni välja.

KONKURSILE
LAEKUS KOKKU
53 AVALDUST

... algus lk 9

Konkursikomisjon, kuhu kuulusid Justiitsministee-riumi erinevate valdkon-
dade kesktaseme juhid ning kohtute ja halduse ase-
kantslerid, otsustas, et vestlusele kutsutakse kolm kõige kõrgemalt hinnatud kandidaati ning olenemata tulemusest ka kõik kandideerinud hal-
dusdirektorid.

Kokku vestles komisjon 2 päeva jooksul 16 kan-
didaadiga

Vestlusvoorus said direk-
torikandidaadid võimalu-
se täpsemalt tutvustada
oma visiooni suure koh-
tuasutuse juhtimisest ja
eelseisvatest tegevustest
kohtute seaduse rakenda-
misel, lisaks ka meeldiva
võimaluse vastata komis-
joniliikmete paljudele
sisulistele küsimustele.

Kuigi kohtute esimehed

ei olnud aktiivselt kaasa-
tud konkursikomisjoni
töösse, kasutasid nad või-
malust tutvuda kandidaa-
tide cv-de ja esseedega
ning avaldada poolt- või
vastuargumente, mida
komisjon aktsepteeris.

Arvan, et kogu see eel-
nev protseduur selgitas
tõepoolest välja parimad
parimate seast:

Rein Talviku Harju
Maakohusse, Peeter
Tammistu Pärnu Maa-
kohtusse, Virve Altuho-
va Viru Maakohtusse, Helle
Ojasalu Tallinna Ring-
konnakohtusse ning Tõ-
nis Piiri Tartu Ringkon-
nakohtusse.

Kuigi kohtudirektori
ametikoha täisvolitused
avanevad alles uuest aast-
tast, laiendas justiitsmi-
nister juba käesoleva aast-
ta septembrikuust ülalni-
metatute tegevusõigusi
selles vallas, mis on
möödapääsmatud kohtute

tööpiirkondade reformi
ettevalmistamisel.

Täiendavalt sõlmis jus-
tiitsminister kohtudirek-
toritega personaalsed
soorituskokkulepped,
kus on kirjas kõik suu-
remad tööülesanded ja
probleemid, mida konk-
reetse kohtuasutuse
edukaks toimimiseks ja
õigusemõistmise suju-
miseks kohtudirektoril
lahendada tuleb.

Soorituskokkulepped
allkirjastati pidulikult
13. septembril Justiits-
ministeeriumi suures
saalis, mil minister
Lang ametlikule osale
järgnenud lühikese vas-
tuvõtu käigus kuulas ära
ka direktorite pakilise-
mad mure-, aga ka rõõ-
mujutud.

Juba kolmandat korda
allkirjastab justiitsmi-
nister haldusala asutuse
juhiga soorituskokku-
lepe.

SOORITUSKOKKULEPE
TÄIENDAB ASUTUSE
JUHI AMETIJUHENDIS
SÄTESTATUT VÕI
ASENDAB SEDA
TÄIELIKULT

Pärnu Maakohtu direktor Peeter Tammistu soorituskokkulepet allkirjastamas

Eelnevalt on sõlmitud kokkulepped riigi peaprokuröriga ja Kohtute Raamatupidamiskeskuse juhatajaga. Soorituskokkulepe on selline töödokument, mis kas täiendab asutuse juhi ametijuhendis sätestatud või asendab seda täielikult.

Nagu eelpool öeldud, said kokkuleppesse kirja just need ülesanded, mille edukas lahendamine on möödapääsmatu Justiitsministeeriumi eesmärkide saavutamiseks sujuva ja õig-

lase õigusemõistmise tagamisel ning kohtu kriminaalhooldus- ja registriosakondade tegevuses.

Ühelt poolt seab sõlmitud kokkulepe direktori ette rea kohustusi, kuid samas annab ka kindlustunde, et Justiitsministeerium talle vajalikud ressursid garanteerib. Kokkulepetes sätestatu vaadatakse läbi kord aastas kohtudirektori hindamisvestluse käigus, kus analüüsitak-

se tehtut ja seatakse uusi ülesandeid.

Vastavalt kokkuleppele on iga konkreetse kohtudirektori soorituskokkulepe oma kohtukollektiivile avalik dokument.

Külli Luha

Kohtuhaldustalituse

referent,

Kohtudirektorite konkursikomisjoni sekretär

KOHTUTE TÖÖKORRALDUSE ANALÜÜS

Justiitsministri järelevalve pädevus kohtute üle on sõnastatud kohtute seaduse § 45 lõigetes 2 ja 3: minister teostab järelevalvet esimese ja teise astme kohtu esimehe kohustuste täimise üle ning haldusdirektori üle.

Alates 2002.a juulist, mil kohtute seadus jõustus, on harvad olnud juhud, mil ministeeriumi on nende paragrahvide alusel külastanud mõnd kohtu ja teostanud nn järelevalvet.

Järelevalve toimib küll erinevatele kaebustele lahenduste saamise menetluses kirja teel, kuid kohapealset järelevalvet on ministeerium teostanud harva.

Soovimata süüvida või-mude lahususe temaatika põhjatusse argumentatsiooni tuleb tõdeda, et tavapärase järelevalve

teostamine ei ole mõistlik vahend, mille abil saaks Justiitsministeerium teha kohtule ettepanekuid kohtu töökorralduse osas.

Seetõttu otsustasime valida veidi teistsuguse tee: 2004.a sügisel külastas kohtuhaldustalitus ca ühe kuu vältel Tallinna Linnakohut ja rääkis pea kõikide kohtuametnikega ning kohtunikega, ja 3 päeva jooksul Narva Linnakohut, intervjuerides samuti pea kõiki kohtuteenistujaid.

Projektis osales kohtuhaldustalituse poolelt kokku viis ametnikku.

Kohtukülastuste eesmärgiks oli põhjalikuma tagasiside saamine kohtutest väga erinevatel teemadel; peamiselt uurisime kohtuteenistujatelt, mis võiks kohtutes paremini toimida ja kuidas siin kohtu juhtkond, kohtuhaldustalitus, Justiitsministeerium tervi-

kuna ja ka teised asutused (nt prokuratuur, politsei, SA Õiguskeskus) saavad aidata.

Uus asi tekitab ikka algses küsimusi; oli intervjueeritavaid, kes avaldasid arvamust, et sellise detailse ministeeriumipoolse lähenemise taga ei saa olla head kavatsused.

Loodan siiski, et suutsime oma intervjuude käigus selle arvamuse kummutada. Veelgi olulisem on see arvamus kummutada külastuste käigus tekkinud ettepanekute rakendamise-ga.

Kohtuhaldustalituse jaoks kujunes suurimaks väljakutseks intervjuude põhjal kogutud ulatusliku materjali süstematiseerimine ja analüüsimine, mille tulemusena kogunes mõlema kohtu peale kokku ligikaudu 80 kohtu töökorraldust puudutavat ettepanekut ja

KOHTU-
KÜLASTUSTE
EESMÄRGIKS
OLI
PÕHJALIKUMA
TAGASISIDE
SAAMINE
KOHTUTEST

Timo Ligi

Amicus Curiae

JUSTIITSMINISTEERIUMI KOHTUHALDUSTALITUSE INFOLEHT

EV Justiitsministeerium
Kohtute osakond
kohtuhaldustalitus
Lõkke tn 4
Tallinn

Toimetaja: Age Värv
Tel: 680 3112
Faks: 680 3101
E-post: age.varv@just.ee

Kaastööd infolehele on oodatud
e-posti adressil
age.varv@just.ee

KOHTUD INTERNETIS:
WWW.KOHUS.EE

... algus lk 11

küsimust.

Ja kuigi kohtukülastuste põhjal tehtud aruannete vormistamine sai teoks plaanitud hiljem, suhtusid mõlema kohtu juhtkonnad meie ettepanekute rakendamisele äärmiselt konstruktiivselt. Selle eest neile suur tänu!

Praeguseks on koostöös Tallinna Linnakohtu juhtkonnaga loomisel eraldi tõlketeenistus koos eraldiseisva vanemtõlgi ametikohaga, mis peaks võimaldama tõlkide tööd edaspidi paremini korraldada; kantselei arvel vähendatakse mõnevõrra istungisekretäride koormust; istungisekretärid osalevad pikemaajalise koolitusel; kohtule on eraldatud raha uute lükandriiulite hankimiseks, et parandada arhiivi töökorraldust. Töökorralduse analüüsis tehtud ettepanekute alusel on mõned kriminaalkohtunikud ja konsultandid ajutiselt ümber spetsialiseerunud tsiviilajadele.

Narvas on töökorralduse analüüsi ettepanekute alusel sisse viidud nn vastuvõtukonsultandi ametikoht (sarnaselt näiteks Harju Maakohtuga) ning kohtunikelt konsultantidele ja istun-

gisekretäridele on delegeeritud ülesandeid, millega ei peaks kohtunike koormama.

Lisaks oleme edastanud kohtutelt kogutud ettepanekud SA Õiguskeskusele ja JM kriminaalpoliitika osakonnale neid puudutavas osas.

Senine kogemus näitab, et sellised põhjalikumad kohtukülastused on igati vajalikud ja kasulikud - kohtuhaldustalitusel on parem ülevaade konkreetse kohtu probleemidest ning koos suudame neid efektiivsemalt lahendada. Kavatseme tulevikus sarnaseid ettevõtmisi teistes kohtutes korraldada. Kohtuhaldustalituselt eeldavad sellised külastused täpset planeerimist, et kohtu külastuse ja analüüsi valmimise vahele ei jääks liialt pikk periood. Detailsemat ning operatiivsemat analüüsimist võimaldaks näiteks keskendumine konkreetsele ametnikegrupile või tööloigule.

Timo Ligi

Kohtuhaldustalituse juhataja

UUED KOHTUNIKUD JA KOHTUNIKUKANDIDAADID

4. juulil nimetas president ametisse kaks uut Tallinna Ringkonnakohtu kohtunikku: Kai Kullerkupu ja Kaire Pikamäe.

Kai Kullerkupp asus tööle tsiviilkolleegiumi kohtunikuna, Kaire Pikamäe halduskolleegiumi koh-

tunikuna. Kai Kullerkupp töötas enne kohtunikuks saamist Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunikuna, Kaire Pikamäe oli enne ringkonnakohtunikuks nimetamist Tallinna Halduskohtu kohtunik.

5. septembrist asusid tööle ka uued kohtunikukandidaadid: Kristjan Siigur Tallinna Halduskohtus, Marie Tammsaar Harju Maakohtus ja Piret Möistlik Tallinna Linnakohtus.

Vea parandus: "Amicus Curiae" eelmises numbris tõime ära kohtunike omavalitsusorganite koosseisud. Ekslikult oli koolitusnõukogu esimeheks märgitud Riigikohtu kohtunik, halduskolleegiumi esimees hr Tõnu Anton. Infolehe ilmumise ajaks oli koolitusnõukogu esimeheks valitud Riigikohtu kohtunik hr Jüri Ilvest. Vabandame eksituse pärast.